

Ideologi som styrmedel för hälso- och sjukvård

”Stockholm våren 2020 är en obegriplig plats. Eller borde jag skriva ”obsцен”? Likbilar från äldreboenden, där ingen doktor satt sin fot på flera månader, passerar bilder på uppspelta läkare som med mäklarleenden lovar att när som helst åtgärda mitt minsta besvär.

Så blir året ett dubbelt märkesår i svensk medicinhistoria: Året då landet inte förmådde ge sina sköraste den vård de behövde. Året då läkare för första gången i masskala bjöd ut sig på reklampelarna, intill handlare i läppstift och damunderkläder.

Ja, politik gör skillnad

Det kostar pengar att tapetsera Sverige med bilder på leende läkare. Under första pandemihalvåret spenderar Kry 100 miljoner på reklam. Mer än vad läkarvärden på Stockholms alla äldreboenden får kosta under samma tid. Det är befogat att jämföra, det är samma budget. Reklamen är en in-teckning i framtida skatter, pengar som Kry räknar med att få tillbaka när kunderna strömmat till” (i).

Ovan stycken är hämtade från Maciej Zaremba’s genomgång av primärvårdens utveckling i Stockholm i en DN artikel häromdagen. Ledstjärnan i den moderata styrningen av vården är privatisering till varje pris. I detta fall genom att ge mer betalt till virtuella läkarbesök via nätet. Nätläkarbolag som Kry och Min doktor tjänar miljoner genom att tänja på etiska gränser. Bryter man inte mot vår hälso- och sjukvårdslag? Ojämlig vård blir följden vilket inte minst den pågående pandemin visar.

Socioekonomiskt utsatta grupper är starkt överrepresenterade bland de som dött i covid-19. En kartläggning av DN visar att flera socioekonomiskt utsatta områden sticker ut med en dödlighet som är betydligt högre än andra delar av storstäderna. I Stockholm har flest personer i förhållande till befolkningen dött i stadsdelar som Skärholmen och Rinkeby-Kista. I dessa områden bor en hög andel låginkomsttagare, lågutbildade och utrikesfödda. (ii).

Pandemin har intensifierat diskussionen om hälso- och sjukvårdens utformning och styrning. T.o.m. på ledarplats i DN diskuteras moderaternas idéer om att låta marknaden styra vården under rubriken: *Det här duger faktiskt inte, Irene Svenonius* (iii).

”Irene Svenonius menar att hon förespråkar nätläkare just för att det blir billigare. Men det vi har sett hittills, inte minst av Kry, är motsatsen. För det första är det inte alls tydligt att de digitala läkarbesöken har ersatt de fysiska – mycket pekar i stället på att de har skapat fler onödiga ärenden som annars inte hade blivit av: vanliga förkylningar upptar dyrbar läkartid. För det andra gör bolag som Kry allt för att hitta kryphål. De trixar med sin adress i syfte att få ut långt högre ersättningar än de ska, och inbörstar ytterligare

ledare

extraslantar genom att förleda patienter att lista sig hos dem i stället för hos de vårdcentraller där de får det mesta av sin hjälp. Det är svårt att se hur något av det här sparar pengar. ... Men verkligheten är att de som vänder sig till bolag som Kry i stor utsträckning är unga, relativt friska storstadsbor, som söker för åkommor som luftvägsinfektion, hudutslag och hosta. Ökad tillgänglighet, javisst, men det är inget självändamål. Den viktiga frågan är hur man på bästa och mest rättvisa sätt ska använda de begränsade skatteresurserna.”

Efter en debatt, med flera inlägg, skriver Maciej Zaremba en slutreplik:

”Där går den skarpa gränsen mellan läkare och handlare i nöd. Mellan läkaren som blir glad när hans patienter inte ringer – och chefen för nätdoktorn som blir förfärad och skäller ut marknadsavdelningen. Med andra ord: mellan seriös och kommersiell sjukvård.” (iv)

Så till sist något positivt. Vi har tidigare i smt publicerat ett helt temanummer om möjligheter att påverka klimatkrisen (v). Att byta tankemönster från storskaliga lösningar på vårt energibehov till lokala ”off-grid” lösningar påtalades i det temanumret. Efter devisen Tänk globalt, handla lokalt! Nu har Mariestads kommun påbörjat bygget av en förskola byggd på detta nya tankemönster. Energin till värme kommer från solceller och lagrad vätgas. De visar på lösningar för hur klimatmålen kan uppnås (vi). Vem har sagt att vi bara måste ha storskaliga svenska lösningar?

Stockholm i mars 2021

Bo J A Haglund

Chefredaktör och Professor emeritus

Referenser

ⁱ Maciej Zaremba: *Nej bästa Irene Svenonius, sjukvården är ingen bilaffär*. DN 2021 03 22. <https://www.dn.se/kultur/maciej-zaremba-nej-basta-irene-svenonius-sjukvarden-ar-ingen-bilaffar/?fbclid=iwar0pwhxksnalmyptcstqS6hlmpmhq5mblgxooubwow4xjtft4f5gha-o>

ⁱⁱ Så här slog pandemin – stadsdel för stadsdel. <https://www.dn.se/sverige/sa-har-slog-pandemin-stadsdel-for-stadsdel/>

ⁱⁱⁱ Ledare: *Det här duger faktiskt inte, Irene Svenonius*. <https://www.dn.se/ledare/det-har-duger-faktiskt-inte-irene-svenonius/>

^{iv} Maciej Zaremba i slutreplik: *Dags att tala öppet om vad ni vill med värden*. <https://etidning.dn.se/2363/deld/395487/2021-03-26/19503467/maciej-zaremba-i-slutreplik-dags-att-tala-oppet-om-vad-ni-vill-med-varden>

^v Tema: Klimatkrisen och behovet av nya berättelser. <https://socialmedicinstidskrift.se/index.php/smt/issue/view/tem32019>

^{vi} Onsäter, M. Att kapa banden och gå ”off-grid”. Framväxten av vätgasbaserade off-grid-lösningar i Sverige. <https://socialmedicinstidskrift.se/index.php/smt/article/view/1949/1883>